Cyfenw	Rhif y Ganolfan	Rhif yr Ymgeisydd
Enw(au) cyntaf		0

TGAU – NEWYDD

Z22-3570NB0-1

3570NB0-1

DYDD LLUN, 16 MAI 2022 – PRYNHAWN

IECHYD A GOFAL CYMDEITHASOL, A GOFAL PLANT

UNED 1: Twf, Datblygiad a Llesiant Dynol

1 awr 30 munud

I'r Arholwr yn Unig		
Cwestiwn	**Marc Uchaf**	**Marc yr Arholwr**
1.	**6**	
2.	**11**	
3.	**13**	
4.	**9**	
5.	**8**	
6.	**8**	
7.	**16**	
8.	**9**	
Cyfanswm	**80**	

3570NB01 01

CYFARWYDDIADAU I YMGEISWYR

Defnyddiwch inc neu feiro du.

Ysgrifennwch eich enw, rhif y ganolfan a'ch rhif ymgeisydd yn y blychau ar ben y dudalen hon.

Atebwch **bob** cwestiwn.

Ysgrifennwch eich atebion yn y lleoedd gwag priodol yn y llyfryn hwn. Os nad oes digon o le, defnyddiwch y tudalennau parhad yng nghefn y llyfryn, gan wneud yn siŵr eich bod chi'n rhoi'r rhif cywir ar bob cwestiwn.

GWYBODAETH I YMGEISWYR

Mae nifer y marciau wedi'i nodi mewn cromfachau ar ddiwedd pob cwestiwn neu ran o gwestiwn.

80 yw cyfanswm y marciau sydd ar gael ar gyfer y papur hwn.

Cofiwch fod angen Cymraeg da a chyflwyniad trefnus a chlir yn eich atebion.

Bydd ansawdd eich cyfathrebu ysgrifenedig, gan gynnwys defnyddio atalnodi a gramadeg yn gywir, yn cael ei asesu yn eich ateb i gwestiwn **7**(ch).

Arholwr yn unig

Atebwch **bob** cwestiwn.

1. (a) Mae'r tabl isod yn rhestru enghreifftiau o nodweddion twf a datblygiad mewn plant. **Ticiwch** (✓) **ddwy** enghraifft o nodweddion twf a **dwy** enghraifft o nodweddion datblygiad. [4]
Mae dwy o'r nodweddion wedi'u gwneud i chi.

Nodweddion	**Twf**	**Datblygiad**
Sgiliau iaith		
Cryfder yn cynyddu		
Datrys problemau		✓
Bondio		
Taldra'n cynyddu		
Màs yn cynyddu	✓	

(b) (i) Nodwch beth yw ystyr y term 'sgiliau echddygol bras'. [1]

....

....

(ii) Rhowch **un** enghraifft o sgìl echddygol bras. [1]

....

....

Arholwr
yn unig

2. Enghreifftiau o siartiau canraddol ar gyfer merched a bechgyn o adeg eu geni hyd at 24 mis.

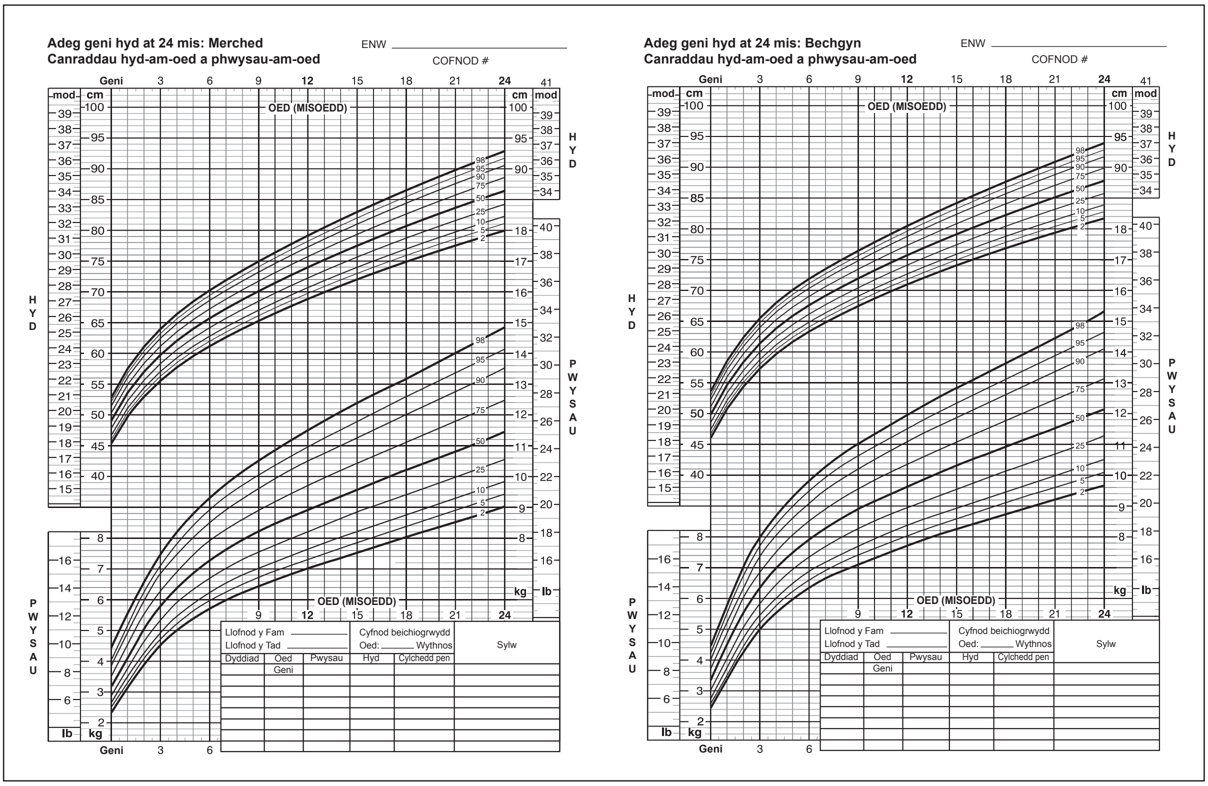

(a) (i) Disgrifiwch pam mae siartiau canraddol yn cael eu defnyddio i fesur twf. [2]

....

....

....

....

(ii) Nodwch **un** gweithiwr iechyd proffesiynol fyddai'n defnyddio siart canraddol. [1]

....

(b) Esboniwch beth yw ystyr y term 'patrymau disgwyliedig o ran twf a datblygiad'. [2]

....

....

....

....

3570NB01
03

Arholwr yn unig

(c) Trafodwch sut byddai deiet yn gallu effeithio ar ddatblygiad corfforol plentyn. [6]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

3. (a) Mae Ben yn 2 oed. Disgrifiwch y patrymau datblygiad disgwyliedig ar gyfer yr oed hwn.

(i) Corfforol [2]

....

....

....

....

(ii) Deallusol (*intellectual*) [2]

....

....

....

....

Arholwr yn unig

(iii) Emosiynol [2]

.....

.....

.....

.....

(iv) Cymdeithasol [2]

.....

.....

.....

.....

(b) Esboniwch beth yw manteision **un** rhaglen sgrinio sy'n cael ei chynnig i fabanod a phlant ifanc yng Nghymru. [5]

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3570NB01 05

Arholwr yn unig

4. Mae Alun yn ddyn 68 oed sydd wedi cael ysgariad yn ddiweddar. Ers yr ysgariad, mae'n mynd i ddosbarthiadau ymarfer corff gyda'i ffrindiau dair gwaith yr wythnos.
Mae llawer o arbenigwyr yn credu bod ymarfer corff rheolaidd yn bwysig er mwyn gwella llesiant cyffredinol.

(a) Nodwch beth yw cam bywyd Alun. [1]

....

(b) Disgrifiwch sut gallai'r ysgariad effeithio ar lesiant Alun. [4]

....

....

....

....

....

....

....

....

(c) Esboniwch y manteision posibl i iechyd emosiynol a chymdeithasol Alun os yw'n mynd i ddosbarthiadau ymarfer corff gyda'i ffrindiau. [4]

....

....

....

....

....

....

....

....

Arholwr yn unig

5. Mae cyfranogiad gweithredol (*active participation*) yn ddull sy'n galluogi unigolion i gael eu cynnwys yn eu gofal eu hunain, a chael mwy o reolaeth dros sut maen nhw'n byw eu bywyd mewn ffordd sy'n bwysig iddyn nhw.

Trafodwch beth yw manteision cyfranogiad gweithredol i unigolyn. [8]

3570NB01 07

Arholwr yn unig

6. (a) Mae digwyddiadau bywyd yn gallu cael eu dosbarthu fel rhai disgwyliedig neu annisgwyl.
Ticiwch (✓) **ddwy** enghraifft o ddigwyddiadau bywyd **disgwyliedig**. [2]

Digwyddiad bywyd	**Disgwyliedig**
Ysgariad	
Dechrau gweithio	
Profedigaeth (*bereavement*)	
Damwain ddifrifol	
Priodi	

(b) Esboniwch sut byddai marwolaeth rhywun agos (*a loved one*) yn gallu effeithio ar unigolyn. [4]

....

....

....

....

....

....

....

....

(c) Nodwch **ddau** ymarferwr fyddai'n gallu cefnogi unigolyn sydd wedi cael profedigaeth.

1. .... [1]

2. .... [1]

© WJEC CBAC Cyf.

Arholwr yn unig

7. Mae Adam yn 16 oed. Mae ei rieni wedi gwahanu ers blwyddyn. Erbyn hyn, mae Adam yn byw gyda'i fam, ac mae'n gweld eisiau treulio amser gyda'i dad sy'n fodel rôl cadarnhaol (*positive role model*) yn ei fywyd. Mae adroddiad ysgol Adam yn sôn am ei ddiffyg gwydnwch (*lack of resilience*), yn enwedig pan dydy pethau ddim yn mynd yn iawn. Mae wedi dechrau peidio â mynd i'r ysgol ac mae wedi rhoi'r gorau i chwarae rygbi a chymdeithasu gyda'i ffrindiau.

(a) (i) Nodwch beth yw ystyr y term 'gwydnwch'. [1]

....

....

(ii) Esboniwch sut byddai diffyg gwydnwch yn gallu cael effaith ar Adam. [4]

....

....

....

....

....

....

....

....

(b) Mae Adam wedi cael ei annog i fynd yn ôl i chwarae rygbi.

Esboniwch sut gallai cymryd rhan mewn gweithgareddau corfforol rheolaidd fod o fantais i iechyd meddwl Adam. [4]

....

....

....

....

....

....

....

....

(c) Disgrifiwch beth yw ystyr y term 'meddylfryd twf (*growth mind-set*)'. [1]

....

....

Arholwr yn unig

(ch) Trafodwch y ffyrdd byddai ysgol Adam yn gallu ei helpu i ddatblygu meddylfryd twf a dod yn fwy gwydn (*resilient*). [6]

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

....

Arholwr yn unig

8. Mae Ellie a'i ffrindiau'n astudio ar gyfer arholiadau Safon Uwch. Fel y rhan fwyaf o bobl ifanc sydd yr un oed â nhw, maen nhw'n mwynhau mynd allan gyda ffrindiau a chymdeithasu mewn partïon.

(a) Mae canllawiau'r llywodraeth wedi'u llunio i hybu iechyd a llesiant unigolion.

(i) Nodwch **un** maes iechyd a llesiant lle byddai canllawiau'r llywodraeth yn gallu cefnogi Ellie a'i ffrindiau i gael bywyd cymdeithasol diogel. [1]

....

....

(ii) Esboniwch sut byddai iechyd a llesiant Ellie a'i ffrindiau yn gallu elwa (*benefit*) o ganllawiau'r llywodraeth yn y maes iechyd a llesiant rydych chi wedi'i nodi uchod. [4]

....

....

....

....

....

....

....

....

(b) Mae Ellie wedi profi esgeulustod fel plentyn.
Esboniwch sut gallai esgeulustod effeithio ar ddatblygiad emosiynol unigolyn. [4]

....

....

....

....

....

....

....

....

DIWEDD Y PAPUR

Arholwr yn unig

Parhad yn unig.

Arholwr yn unig

Parhad yn unig.

TUDALEN WAG

TUDALEN WAG